

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Filozofická fakulta

Ústav hudební vědy

Sdružená uměnovědná studia

2014/2015

Marie Dolníčková (učo: 427646)

US_42 Úvod do uměnovědných studií

Slovníkové heslo: Subkultura

Téma: Máničky v Československu aneb všichni s vlasy na ramena

Subkultura představuje odlišné skupiny lidí v rámci jednoho národa, jednoho státu nebo širšího společenství. Tyto skupiny oplývají jistými zvláštnostmi, které je odlišují od již zaběhnutého systému, řádu. Důležitým viditelným znakem subkultury je odlišení od dominantní kultury. Subkultury nevznikají pouze v malých izolovaných společnostech, ale jejich vývoj je pohyblivý. Velikost a charakter rozdílu je dán celou řadou faktorů, jako je věk, povolání, náboženství, původ, rasa, zájmy a další. Z různých definic vyplývá, že Subkultury tvoří skupiny lidí, kteří sdílejí zvláštní hodnoty a normy, v nichž se rozcházejí s dominantní nebo mainstreamovou společností. Subkultury sdružují jedince, kteří mají společné problémy a výsledkem je vlastní pohled na sociální realitu. Pojem subkultura se začal používat v polovině dvacátého století pro specifický životní styl či kulturu spontánně vznikajících skupin zejména mládeže.

Máničky v Československu aneb všichni s vlasy na ramena

První dlouhovlasí mladíci se objevili v polovině šedesátých let. Máničky se daly poznat na první pohled. Vlasy se nedaly svléknout, buď je někdo měl nebo neměl. Dlouhé vlasy se nosily v souvislosti s novým druhem hudby, tehdejší mládež přitahovaly především nové proudy v západní kultuře: „*rocková hudba, beatnická literatura, francouzská filmová vlna a především prudce se rozvíjející západní popkultura*“. Ovšem inspirací pro nárůst dlouhých vlasů pro ně nebyli pouze rockové idoly. Pro někoho to byli Tři mušketýři, jiní (zakladatelé skupiny The Plastic People od the Universe – Milan „Mejla Hlavsa a Jiří „Přemek“ Števích) zase milovali indiánky, sledovali příběhy Vinnetoua a Old Shatterhanda a kudy chodili, tam prohlašovali, že je nutné dělat dobro, podobně jako to dělal Old Shatterhand. V polovině šedesátých let začala dlouhé vlasy nosit řada trampů, kteří se nejen z tohoto důvodu stávali předmětem zájmu příslušníků Veřejné bezpečnosti. Ovšem pro většinu mladíků, ať už měli za své vzory kohokoliv, byl

význam dlouhých vlasů zcela prozaický. Popsal ho písničkář Vladimír Veit:

„Byla v tom revolta, ale také se ty vlasy líbily holkám.“

Po jazzové a rokenrolové éře přicházel další módní styl, který přinášel kromě hudby i nové taneční projevy, účesy a oblečení. V roce 1964 se také v Československu projevila beatlemanie, která zasáhla značnou část mladé generace. Díky rozhlasovým stanicím, z nichž nejposlouchanější byly Radiou Luxembourg a Rádio Svobodná Evropa, mládež objevovala i jiné rockové skupiny, jejichž nahrávky se daly rovněž získat od někoho ze zahraničí. Hlavními hybateli v této době byli především: Ginsberg a Kerouac, Presley a Beatles, beatníci a hippies, Woodstock a Radio Luxembourg.

V roce 1966 byla vyhlášena celostátní kampaň proti „pronikání nevkusu do úpravy účesů u chlapců a mladých mužů“ vedením komunistické strany. Konkrétní návrh kampaně proti vlasatcům vypracoval zástupce náměstka ministra vnitra plk. Jaroslav Rybář. Na základě jeho návrhu bylo připraveno usnesení a v polovině srpna 1966 byla celá kampaň spuštěna. Veřejná bezpečnost sestavila po „akci proti vlasatcům“ závěrečnou zprávu, jejíž součástí byly také podrobné tabulky s počty postižených vlasatců a mapy, v nichž jsou zakresleny hlavní oblasti výskytu vlasatců, výtržnictví a příživnictví. Podle závěrečné zprávy bylo od srpna do října 1966 Veřejnou bezpečností postiženo celkem 3976 osob. Malým zlomkem z tohoto počtu byly dívky, z nichž bylo pro příslušníky VB obtížné rozeznat, zda patří do skupiny, proti níž byla opatření namířena. Většina postižených osob byla mladistvých a údajně měla špatnou pracovní morálku. Okolo 80 % osob se ostříhalo dobrovolně, někteří byli ostříhaní z rozhodnutí hygienika, zbytek osob odmítalo svůj účes upravit a trvali si na svém. Dne 20. září 1966 se v centru Prahy uskutečnila pouliční demonstrace, které se zúčastnilo okolo 130 osob, většinou ostříhaných mladíků. Pochod začal na Staroměstském náměstí a mířil na

Václavské náměstí, odtud pak na Pražský Hrad. Cestou mladíci vykřikovali různá hesla, jako například: „Vraťte nám vlasy!“, „Pryč s holiči!“, „Komunisti jsou volové!“

O nové kampani proti vlasatcům rozhodli v květnu 1971 delegáti KSČ, kteří projednávali výsledky z roku 1966. Přestože dlouhé vlasy začali nosit v následujících letech příslušníci různých subkultur, spojovala je vzájemná solidarita, která je držela až do konce 80. let, do té doby než skončil celkový tlak.

Provolání k dlouhovlasým

Lidé s dlouhými vlasy jsou označováni za výjimečné, zvrhlé pitomé. Mají kvůli nim potíže v zaměstnání, na školách, prostě kdekoliv. Jak uvádí Milan Knížák ve svém Manifestu: „*Proto se obracím ke všem s vlasy na ramena!*“ Ať nezůstávají jen při dlouhých vlasech. Jsou-li lidé vyčleňováni ze společnosti kvůli tak prosté věci jako jsou dlouhé vlasy, je to patrně známkou toho, že společnost je chorobná, svázaná zajetými pravidly, že dlouhé vlasy, sukně, krajky odlišují ženy od mužů. Reakce lidí nejsou normální a jejich projevy nesmyslné. Je to jen jejich nedostatek fantazie, pohodlnost myšlení a vypěstovaná bojácnost. A tak provolává, ať dlouhé vlasy nejsou jediným projevem. „*Ušijme si jiné oděvy, reagujme jinak, jednejme, změňme život, aby byl k žití, a ne k vegetování. Jde přece o náš život. Právě teď. A proto teď o něj bojujme, očišťujme ho, měňme!*“

Literární zdroje

SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077.

VLADIMIR 518. *Kmeny 0: Městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-809-0473-546.